

25. Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1982. – №50. – С. 819.
26. Сас О. Верховна Рада Української РСР – безпосередня попередниця сучасного українського парламенту [Електронний ресурс]: / О. Сас // Віче. – 2011. – №12. – С. 20-22. – Режим доступу до журн.: <http://www.viche.info/journal/2608/>.
27. Хорунженко В. О. Теоретичні аспекти визначення правового статусу Верховної Ради УРСР за Конституцією 1978 року / В. О. Хорунженко // Держава та регіони. – 2009. – №1. – С. 34-37.
28. Єрмолаєв В. М. Історія вищих представницьких органів влади в Україні [Текст]: Навч. посібник для студентів вузів / В. М. Єрмолаєв. – Харків : Право, 2007. – 278 с.
29. Положення про постійні комісії Верховної Ради Української РСР // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1966. – №25. – С. 283-286.
30. Положення про постійні комісії Верховної Ради Української РСР // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1980. – №15. – С. 301-309.
31. Регламент Верховної Ради Української РСР // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1980. – №15. – С. 292-293.
32. Укладено за: Центральний державний архів вищих органів влади і управління України. – Ф.1. – Оп.22. – Спр.1. – Арк.1; Ф.1. – Оп.22. – Спр.3. – Арк.1; Ф.1. – Оп.22. – Спр.5. – Арк.1; Ф.1. – Оп.22. – Спр.9. – Арк.1; Ф.1. – Спр.11. – Арк.1; Ф.1. – Оп.22. – Спр.14. – Арк.1; Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1967. – №15, – С. 224; 1971. – №29. – С. 332; 1975. – №28. – С. 479; 1980. – №15. – С.258; 1985. – №15. – С. 376-377.

Ночовний О. В. Динамика изменений количества постоянных комиссий Верховной Рады Украинской ССР

В статье проанализированы предпосылки и процесс изменений количества постоянных комиссий Верховной Рады Украинской ССР на протяжении одиннадцати созывов (1938-1990). Автор акцентирует внимание на тенденции увеличения депутатских комиссий парламента УССР в исследуемый период. Доказано, что при создании постоянных комиссий учитывались компетенция и объем работы Верховной Рады, структура экономики, система руководства народным хозяйством и социально-культурным строительством, опыт работы комиссий предыдущих созывов.

Ключевые слова: постоянные комиссии, Верховная Рада УССР, конституция, депутаты, сессия, созыв.

Nochovniy O. V. Dynamics changes in the number of permanent committees of the Verkhovna Rada of the Ukrainian SSR

The article analyzes the preconditions and process changes in the number of permanent committees of the Verkhovna Rada of the Ukrainian SSR during the eleven legislatures (1938-1990). The author focuses on the increasing trend of parliamentary commissions of the Parliament of the USSR in the study period. Proved that the creation of permanent committees into account the competence and volume of the Verkhovna Rada, the structure of the economy and the system of management of the economy and socio-cultural development, work experience committees previous elections.

Keywords: permanent committees, Verkhovna Rada of the USSR, constitution, deputies, session, convocation, election.

УДК 94(477)328.132.7:328.1:342.56(477)"1991/2004"

Л. І. Полякова

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ, ЗАКОНОДАВЧОЇ ВЛАДИ З СУДОВОЮ ВЛАДОЮ (1991–2004 рр.)

У статті розглядаються основні аспекти взаємодії судової гілки влади з Президентом України і законодавчою владою в період з 1991 по 2004 рр. Особлива увага приділяється аналізу взаємодії Конституційного Суду з Президентом України і парламентом. Характеризується діяльність Представника Президента та Верховної Ради у Конституційному Суді.

Ключові слова: взаємодія, Президент України, парламент, Конституційний Суд, Постійний представник.

В Україні на сучасному історичному етапі проблема взаємодії між гілками державної влади, вплив Президента на органи судової влади постала на порядок денний. Взаємовідносини між Президентом та судовою владою визначаються тим, наскільки повно в тій чи іншій державі здійснюється принцип розподілу влад. В той же час принцип поділу влади має на меті постійну взаємодію між судовою, виконавчою, а також законодавчою гілками влади. Протириччя, які виникають між гілками влади, особливо, між Президентом і судовою владою, стосуються розподілу повноважень – контрольних, прагнення політиків перевернути частину повноважень, що законодавчо закріплена за іншими суб'єктами державної влади.

Мета даного дослідження з'ясувати повноваження Президента України, законодавчої влади і суду у взаємодії гілок влади у певний історичний період державотворення, визначити основні моменти їх взаємодії та основні законодавчі акти які покликані регулювати взаємовідносини між гілками державної влади. Охарактеризувати функції Представника Президента та Верховної Ради у Конституційному суді у 1991-2004 рр.

Дослідження в цій галузі здійснювалися вченими: В. Б. Авер'яновим, Ф. Г. Бурчаком, А. З. Георгіцею, І. Б. Коліушком, Ю. М. Коломійцем, В. В. Копейчиковим, Н. Р. Нижник, В. Ф. Опришком, Н. Г. Плахотнюк, В.Ф. Погорілком, Ю. М. Тодикою, В. М. Шаповалом та іншими. Аналізуючи їх праці, переконуємося, що в

науці не існує спільної думки щодо визначення обсягу повноважень, які повинні надаватися Президенту для ефективної взаємодії з органами виконавчої та судової влади.

Суд та судова влада виникли та існують в суспільстві як об'єктивно необхідні для його нормального функціонування і розвитку інституту.

Наукова проблема функціонування інституту Президента в Україні, взаємодія Президента і інших гілок влади перебуває у стані розвитку. З моменту проголошення незалежності України інститут президентства постійно трансформується. Особливо великі зміни в ньому обумовила Конституція України 1996 р. В ній закріплена досить велика кількість нових положень, що стосуються даного інституту його взаємодії з виконавчою, законодавчою, судовою гілками влади. Основний Закон України встановив засади організації і діяльності судової влади і взаємодії судової влади з іншими гілками державної влади на підставі конституційно закріпленої системи стримувань і противаг. На сучасному етапі державотворення регулювання судової влади виходить із принципу самостійності судів і незалежності суддів, що правосуддя повинне бути незалежним і безкомпромісним, підкорюватися тільки закону [1, п.1.ст.14]. Суд у взаємодії з іншими гілками влади повинен приймати рішення без втручання зовні. Хоча Президент України і не належить до жодної з гілок влади, але постійно і активно взаємодіє з судовою владою, як голова держави. За Конституцією України Президент наділений певними повноваженнями щодо судів і суддів. Статті 106, 128, 131 Конституції України визначають повноваження Президента відносно судової гілки влади, але вони є установчими [2, с.179].

В.І.Потапенко, аналізуючи думки європейських експертів, зауважив, що призначення суддів виконавчою владою до якої вони відносять і Президента України є прийнятним, а ось функції утворення судів викликали з їх боку критику. Вони зауважили, що утворення судів не повинно бути повноваженням Президента, а відбуватися відповідно до прийнятого парламентом закону. Також дослідник зробив висновок досить доречний для подальшої плідної, равноправної взаємодії гілок влади, утворення і ліквідація судів має здійснювати вищий законодавчий орган держави – парламент [3, с.265]. Але якщо він буде дійсно працездатний і безкомпромісний.

В умовах дії принципу поділу влади судова влада так само, як і Президент, наділена самостійною компетенцією. Незалежна судова влада має здатність контролювати законність дій і виконавчої влади, і Президента. Таким органом є Конституційний Суд України. Щоправда, Конституційний Суд не здійснює контролю над Президентом в повному розумінні цього слова, поняття «судовий контроль за органами влади» не є коректним з точки зору на рівноправність всіх гілок державної влади. Такий контроль деякою мірою здійснює Верховна Рада України, реалізуючи механізм стримань і противаг. Завдання Конституційного Суду зводяться до визнання такими, що відповідають або не відповідають Конституції, актів Президента України та інших державних органів і також виконує функцію стримувань і противаг.

Взаємовідносини Президента і Конституційного Суду регулює Конституція України. За Конституцією до компетенції Конституційного Суду не відноситься вирішення питань щодо відповідності актів Президента іншим законам України, всі закони повинні відповідати Конституції. Але ж Конституція — загальний нормативно-правовий акт і не врегульовує певні специфічні відносини, що також виникають в процесі функціонування інституту Президента. І тому основне завдання законів України — доповнювати Конституцію України, конкретизувати її положення. Таким законом, зокрема, є Цивільний процесуальний кодекс України.

Президент має конституційно-визначений державно-політичний статус, тому рішення про визнання його актів недійсними повинні прийматися на найвищому рівні, а саме — Конституційним Судом України. Відповідно до 150 статті Конституції України до повноважень Конституційного Суду належить питання щодо відповідності законів України та інших правових актів Верховної Ради України; актів Президента України; актів Кабінету Міністрів України; правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

За для ефективного співробітництва між органами державної влади необхідно забезпечити їх тісну взаємодію у вирішенні різноманітних питань. Тому для якісного співробітництва з судовою гілкою влади створено інститут представництва Президента України у Конституційному Суді України. Правовий статус Постійного представника Президента України у Конституційному Суді України регулюється Указом Президента України від 22 травня 1998 р. №504/98. «Про Положення про Постійного представника Президента України у Конституційному Суді України».

Інститут представництва історично складався починаючи 60-х років минулого тисячоліття поряд з розвитком правовідносин.

Постійний представник Президента України у Конституційному Суді України (далі – Постійний представник) є посадовою особою, уповноваженою Президентом України представляти Президента України у Конституційному Суді України. У своїй діяльності він керується Конституцією та законами України, указами і розпорядженнями Президента України, актами Кабінету Міністрів України та Положенням про Постійного представника. Він бере участь у підготовці та провадженні у справах у Конституційному Суді України без додаткового спеціального рішення Президента України. У разі потреби Постійний представник може представляти подання Президента України до Конституційного Суду України разом з іншими особами, призначеними Президентом України.

Постійного представника призначає на посаду і звільняє з Посади Президент України. Він підпорядковується Президенту України. Його посада за своїм статусом прирівнюється до посади заступника Глави Адміністрації Президента України. Він повинен мати вищу юридичну освіту, володіти державною мовою. Постійний представник:

– бере участь у підготовці проектів конституційних подань Президента України до Конституційного Суду України і представляє їх Президенту України;

– здійснює як представник суб'єкта права на конституційне подання усі дії, передбачені Законом України "Про Конституційний Суд України", Регламентом Конституційного Суду України і пов'язані з підготовкою та конституційним провадженням у справах;

– вносить за дорученням Президента України зміни або уточнення до конституційних подань, внесених до Конституційного Суду України, а також до тих подань, що перебувають у конституційному провадженні;

– координує діяльність інших представників Президента України, призначених для участі у підготовці, конституційному провадженні у конкретно визначених справах;

– інформує Президента України про хід та результати розгляду справ у Конституційному Суді України.

Постійний представник для здійснення своїх повноважень має право:

а) брати участь у засіданнях Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади, утворених ними комісії, робочих груп під час підготовки пропозицій про необхідність внесення Президентом України до Конституційного Суду України конституційних подань;

б) запитувати необхідні висновки, матеріали, відомості від центральних органів виконавчої влади, їх посадових осіб;

в) взаємодіяти у встановленому порядку з консультативними, дорадчими та іншими допоміжними органами і службами Президента України, органами та апаратом Верховної Ради України, судами, органами прокуратури, органами Автономної Республіки Крим, місцевого самоврядування, а також підприємствами, установами, організаціями;

г) утворювати експертні та робочі групи з окремих питань своєї діяльності, залучати науковців, спеціалістів, експертів для проведення відповідних досліджень, вносити пропозиції щодо залучення експертів на платній основі;

д) вносити керівництву Адміністрації Президента України пропозиції щодо виконання рішень, додержання висновків Конституційного Суду України;

е) у встановленому порядку користуватися інформаційними банками даних Адміністрації Президента України, Кабінету Міністрів України, міністерств, інших центральних органів виконавчої влади.

Існує ще одна важлива функція Президента України, що стосується судової влади, реалізується в рамках кримінального судочинства і пов'язана з розслідуванням кримінальних справ, по яких обвинуваченими виступають судді. Але існує певна прогалина в законодавстві, коли судді після того як проти них була порушена кримінальна справа, будучи обраними Верховною Радою України безстроково, продовжують слухати судові справи, постановляти вироки й рішення, й одночасно беруть участь у слідчих діях як підозрювані чи обвинувачені. Дана колізія має бути усунена в ході реформування судової системи. Глава держави повинен контролювати дотримання КПК України і забезпечення принципу недоторканості суддів [3, с.268].

Таким чином, в умовах дії принципу поділу влади судова влада так само, як і Президент, наділена самостійною компетенцією. Взаємовідносини Президента і Конституційного Суду регулює Конституція України. Для якісного співробітництва з судовою гілкою влади створено інститут представництва Президента України у Конституційному Суді України.

Судова влада взаємодіє і з законодавчою гілкою влади. Як відомо, згідно зі ст. 75 Конституції України Верховна Рада України є єдиним органом законодавчої влади в Україні. Її повноваженнями, безпосередньо визначеними у ст. 85 Конституції України [5], є внесення змін до Конституції України та прийняття законів України; діяльність із цих питань і щодо функціонування судової влади в сукупності віднесена саме до законодавчої функції Верховної Ради України.

Важливою є також установча функція парламенту, яка здійснюється через участь Верховної Ради України у формуванні вищих виконавчих і судових органів. Зокрема, Верховна Рада України призначає третину складу Конституційного Суду України (п. 26 ст. 85 Конституції України) та обирає суддів безстроково (п. 27 ст. 85 Конституції України) [5].

Крім того, Верховна Рада України приймає закони України, виключно якими визначаються судоустрій, судочинство, статус суддів, засади судової експертизи (п. 14 ст. 92 Конституції України). Такими, наприклад, є закони України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 р., «Про кваліфікаційні комісії, кваліфікаційну атестацію і дисциплінарну відповідальність суддів судів України» від 2 лютого 1994 р., «Про органи суддівського самоврядування» від 2 лютого 1994 р., «Про судову експертизу» від 2 лютого 1994 р., «Про Конституційний Суд України» від 16 жовтня 1996 р. [6, с.69].

Аналізуючи Конституцію України, дослідження юристів, правознавців дійшли висновку, що важливе місце у діяльності Верховної Ради України посідає парламентський контроль. Основними напрямками контрольної діяльності Верховної Ради стосовно судової влади є парламентський контроль за додержанням судами конституційних прав і свобод людини і громадянина та їх захист (ст. 101 Конституції); парламентські і депутатські запити: прийняття рішення Верховною Радою України про направлення на вимогу народного депутата України, групи народних депутатів чи комітету Верховної Ради України запиту про діяльність органів судової влади та її посадових осіб до Президента України як гаранта додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина, який складає присягу обстоювати права і свободи громадян (п. 34 ст. 85 Конституції та статті 102, 104 Конституції); депутатський запит, з яким народний депутат України має право звертатися на сесії Верховної Ради України до керівників органів судової влади (ст. 86 Конституції України і ст. 15 Закону України «Про статус народного депутата України»); депутатське звернення до органів судової влади та її посадових і службових осіб (ст. 40 Конституції і ст. 16 Закону України «Про статус народного депутата України»); здійснення парламентського контролю через тимчасові слідчі комісії (ст. 89 Конституції України) [5].

Таким чином, відносини Верховної Ради України з судовою владою реалізуються через її головні функції: законодавчу, установчу (формування судової влади) і контрольну функцію.

С. Василюк, досліджуючи конституційний механізм взаємодії законодавчої та судової влади в Україні, робить узагальнюючий висновок, що як самостійні гілки державної влади законодавча і судова мають різноманітні форми взаємодії.

Судова влада включається в механізм взаємодії з іншими галузями влади саме через Конституційний Суд, і саме через нього здійснюється врегулювання суперечок про компетенцію між галузями державної влади, в тому числі й судової [7].

Через Постійного представника відбувається ще один напрямок взаємодії судової та законодавчої влади. Відповідно до статей 54, 55 та 72 Закону України «Про Конституційний Суд України» від 16 жовтня 1996 р. Верховна Рада України прийняла 20 травня 1999 р. Постанову «Про участь Постійного представника Верховної Ради України у конституційному провадженні» [8]. Йдеться про нормативне закріплення правового статусу Постійного представника парламенту у конституційному провадженні, врегулювання повноважень щодо його участі при підготовці та розгляді Конституційним Судом конкретних справ, сприяння повноті і всебічності цього розгляду та прийнятті обґрунтованих рішень.

Постійний представник Верховної Ради України, як і інші її представники (народні депутати України), по кожній справі публічного слухання у Конституційному Суді України реалізує конституційну модель взаємодії парламенту з Конституційним Судом України (п. 26 ст. 85, статті 150 і 151 Основного Закону України) і тому виходить із праворозуміння основ діяльності Верховної Ради України, яка пов'язана із законодавчим процесом. Його функціональна спрямованість обумовлює доведення до Конституційного Суду не тільки змісту права (по конкретних колізіях), але й самого порядку його формування, втілення в життя тієї чи іншої цілісної сукупності актів і норм, яка зветься системою. Важливо, що Верховна Рада України надала право Постійному представнику у Конституційному Суді України залучати через керівника Апарату Верховної Ради України науковців і фахівців для проведення юридичної експертизи чинних правових актів, які перевіряються Конституційним Судом України на предмет їх конституційності. Тому статус Постійного представника, визначений Положенням, затвердженим Верховною Радою України, передбачає доповідати на пленарних засіданнях Конституційного Суду України про необхідні уточнення до поданих документів і матеріалів, які досліджуються у конституційному провадженні. Але ці повноваження Постійного представника можуть бути застосовані виключно за дорученням Голови Верховної Ради України щодо уточнень і висновків по конкретних справах. Разом з тим практика Конституційного Суду України не пішла шляхом залучення Постійного представника Верховної Ради України, як і інших представників — Президента, Уряду, Верховного Суду України, Генеральної прокуратури — до процедури (провадження) розгляду справ на засіданнях трьох колегій складу Конституційного Суду України. Прийняття Конституційним Судом «відмовних ухвал» без участі представників Верховної Ради України або за дорученням від групи народних депутатів України, Президента України або Уряду України, які ініціювали внесення відповідного конституційного подання або звернення щодо офіційного тлумачення норм Конституції та законів, а особливо це стосується громадян, які найчастіше звертаються з останньою надією отримати роз'яснення Конституційного Суду України, — звужує зміст конституційного провадження і незавжди сприймається в суспільстві як акт об'єктивного конституційного правосуддя.

Як доводить практика, головна мета здійснення представництва — сприяння авторитету і стійкості парламентських рішень. Водночас виникає питання про відповідальність Верховної Ради України перед суспільством щодо прийняття окремих, визнаних неконституційними законів України.

Постійний представник, за постановою «Про участь постійного представника Верховної Ради України у конституційному провадженні» від 20 травня 1999 р., призначається Верховною Радою України шляхом обрання на першій сесії парламенту нового скликання. Тобто кандидатура Постійного представника повинна бути узгоджена з політичними партіями, блоками партій і груп, які представлені у парламенті і мають виявляти довіру до особи, котра рекомендується Головою Верховної Ради України для обрання більшістю народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України.

Постійний представник у доведенні правової позиції завжди має «захищати» оспорюваний закон чи інший нормативно-правовий акт у Конституційному Суді України у взаємодії з народними депутатами (до трьох осіб), які можуть брати участь у провадженні від імені Верховної Ради України. Це пояснюється тим, що, готуючи на науковому підґрунті правову позицію Верховної Ради, її Постійний представник в Конституційному Суді виходить з презумпції конституційності законів та узгоджених Верховною Радою міжнародних договорів й інших зобов'язань України. І це має принципове значення, оскільки, прийнявши рішення, Конституційний Суд не може переглянути своє рішення, воно не підлягає оскарженню.

Характерною рисою діяльності Постійного представника Верховної Ради України у Конституційному Суді України можна назвати те, що він є фігурою виключно процесуальною, а не політичною, представляючи інтереси парламенту як на пленарних засіданнях суду, так і у зовнішніх відносинах з будь-якими державними органами чи посадовими особами.

Постійний представник Президента України в єдиному судовому органі конституційної юрисдикції має змогу постійно і плідно співпрацювати зі своїм колегою, який представляє законодавчий орган. Таким чином, забезпечується постійний діалог між Президентом, Верховною Радою і, звичайно, судовою владою з приводу здійснення їх повноважень.

Таким чином, між Президентом України, парламентом і судовою гілками влади здійснюється тісна взаємодія, яка протягом існування незалежності України еволюціонує, проходить певні етапи становлення і

удосконалення на законодавчому рівні. Але існують певні проблеми, які повинні бути вирішені в процесі реформування судової системи і адміністративної реформи.

Реформування судової системи покликане забезпечити реалізацію положень Конституції має стати рішучим кроком у підвищенні авторитету судової гілки влади направленою та створенні насправді демократичного, незалежного та справедливого правосуддя. За час існування незалежної української держави у напрямку вдосконалення правосуддя зроблено немало. І все ж таки це є лише початком реформи, яку слід продовжувати. Конституція визначила зовсім нову структуру судової влади та механізм її функціонування. Ці зміни, звичайно, певним чином позначилися і на взаємовідносинах зазначеної гілки влади з іншими органами, зокрема з Президентом та законодавчою владою.

Джерела та література

1. Офіційний вісник України. – 2002. – №10. – Ст.441. – п.1 – ст. 14.
2. Стрижак А.А. Теоретико-правові проблеми державного управління в органах судової влади в Україні / А.А. Стрижак // Вісник Академії правових наук України. – 2003. – № 4 (35). – С. 177-186.
3. Потапенко В.І. Президент України і судова влада : деякі аспекти взаємодії / В.І. Потапенко // Проблеми законності. – 2010. – 110. – С. 263-272.
4. Указ Президента України від 22 травня 1998 р. №504/98. «Про Положення про Постійного представника Президента України у Конституційному Суді України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/504/98>
5. Архів Верховної Ради України. – Ф.1. – Оп.16. – Спр.5467. – Арк.1-116.
6. Вільгушинський М.Й. Взаємодія судів з органами державної влади, місцевого самоврядування та громадськістю: шляхи наукового пошуку / М.Й. Вільгушинський // Часопис цивільного і кримінального судочинства. – 2012. – №2(5). – С. 66-74.
7. Василюк С. Конституційний механізм взаємодії законодавчої і судової влади в Україні / С. Василюк // Право України. – 2003. — №12. – Режим доступу: <http://www.pravoznavec.com.ua/period/chapter/2/33/1242>
8. Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 422. – Ст. 272.

Полякова Л. И. Особенности взаимодействия Президента Украины, законодательной власти с судебной властью (1991-2004).

В статье рассматриваются основные аспекты взаимодействия судебной ветви власти с Президентом Украины и законодательной властью в период с 1991 по 2004 гг. Особое внимание уделяется анализу взаимодействия Конституционного Суда с Президентом Украины и парламентом. Характеризуется деятельность Представителя Президента и Верховного Совета в Конституционном Суде.

Ключевые слова: взаимодействие, Президент Украины, парламент, Конституционный Суд, Постоянный представитель.

Polyakova L. I. Features of co-operation of President of Ukraine, legislature with a judicial department (1991-2004).

In the article there are the basic aspects of co-operation of judicial branch of power with President of Ukraine and legislature in a period from 1991 to 2004. Special attention is paid to the analysis of co-operation of Constitutional Court with President of Ukraine and the parliament. Activity of representatives of president and Verkhovna Rada in a constitutional court is analysed.

Keywords: co-operation, President of Ukraine, parliament, Constitutional Court, Permanent representative.

УДК 94:342.53(477.64)"2012"

В. В. Мороко

ПАРЛАМЕНТСЬКІ ВИБОРИ 2012 р. В ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ: ХІД, ТЕНДЕНЦІЇ ТА НАСЛІДКИ

У статті аналізується хід виборчої кампанії 2012 року в Запорізькій області. Пропонується власне бачення змістовного наповнення кампанії. Надається стислий огляд основних положень виборчих програм політичних партій та кандидатів в народні депутати. Розглядаються механізми застосування адміністративного тиску та прихованого підкупу виборців. Робиться висновок про ідентичність процесів в області загальнодержавним. Наголошується на важливості місцевого рівня партійної роботи.

Ключові слова: вибори, партії, Запорізька область, депутати

Вибори 2012 р. були шостими в історії незалежної України. І за сталою традицією проводилися за вкотре «покращеним» виборчим законодавством. Родзинкою цього політичного сезону стало повернення до змішаної системи голосування. Головним лейтмотивом – твердження про неспроможність партій в повній мірі представляти інтереси народу, що і мали виправити мажоритарні депутати. Ідея не нова. Але чи дійсно провальною була попередня діяльність парламентських партій? І чи є мажоритарна складова панацеєю від усіх бід суспільства?